

معرفی مجموعه و اعضای آن

در ریاضی برای بیان و نمایش دسته‌ای از اشیای مشخص (عضویت این اشیا در مجموعه کاملاً معین باشد) و متمایز (غیر تکراری) از مجموعه استفاده می‌کنیم.

تعریف: به هر یک از اشیای مجموعه یک عضو مجموعه می‌گوییم.

قرار داد: اعضای مجموعه‌ها را معمولاً داخل $\{\}$ قرار می‌دهیم و برای نام‌گذاری مجموعه‌ها از حروف بزرگ انگلیسی استفاده می‌کنیم.

۱ کدام یک از عبارت‌های زیر یک مجموعه را مشخص می‌کند؟ (با ذکر دلیل)

(آ) چهار شاعر ایرانی

(ب) حروف الفبای فارسی بدون نقطه

(پ) عددهای طبیعی و زوج یک رقمی

پاسخ: (آ) عبارت «چهار شاعر ایرانی» یک مجموعه را مشخص نمی‌کند، زیرا نام چهار شاعر به‌طور دقیق مشخص نشده‌اند و هر

کس ممکن است چهار شاعر متفاوت را بیان کند. بنابراین اعضا مشخص نیست و سلیقه افراد دخیل است.

(ب) «حروف الفبای فارسی بدون نقطه» مجموعه $\{ا، ح، د، ر، س، ص، ط، ع، ک، گ، ل، م، و، ه، ی\}$ را مشخص می‌کند.

(پ) «عددهای طبیعی و زوج یک رقمی»، مجموعه $A = \{۲، ۴، ۶، ۸\}$ را مشخص می‌کند.

(ت) عبارت «سه عدد مربع کامل» یک مجموعه را مشخص نمی‌کند، چون این اعداد به‌طور دقیق مشخص نشده‌اند. ممکن است فردی، مجموعه $\{۱، ۴، ۹\}$ و فرد دیگری مجموعه $\{۴۹، ۸۱، ۱۶۹\}$ و... را در نظر بگیرد.

قرار داد: اگر A یک مجموعه و a عضوی از آن باشد، می‌نویسیم $a \in A$ و اگر b عضوی از مجموعه A نباشد، می‌نویسیم $b \notin A$

به عنوان مثال، اگر $A = \{۱، ۲، ۵\}$ ، آن‌گاه $۵ \in A$ و $۳ \notin A$

نکته در نمایش مجموعه‌ها، ترتیب نوشتن عضوهای مجموعه، مهم نیست و با جابه‌جایی عضوهای یک مجموعه، مجموعه جدیدی

ساخته نمی‌شود. مثلاً مجموعه $\{۱، ۳، ۷\}$ با مجموعه $\{۷، ۱، ۳\}$ یکسان است.

تذکره با توجه به شرط متمایز بودن عضوهای یک مجموعه، به جای $A = \{۱، ۳، ۱، ۴، ۴، ۵\}$ باید بنویسیم $A = \{۱، ۳، ۴، ۵\}$

۲ هر یک از مجموعه‌های زیر را با اعضا بنویسید. سپس تعداد عضوهای هر مجموعه را مشخص کنید.

(آ) حروف کلمه «بیان»

(ب) عددهای زوج بین ۷ و ۱۴

(پ) شمارنده‌های طبیعی و اول عدد ۶۰

(ت) شمارنده‌های مربع کامل عدد ۳۶

$A = \{ن، ا، ی، ب\}$

پاسخ: (آ) اگر A مجموعه حروف کلمه «بیان» باشد، آن‌گاه:

مجموعه A ، ۴ عضو دارد.

$B = \{۸، ۱۰، ۱۲\}$

(ب) اگر B مجموعه عددهای زوج بین ۷ و ۱۴ باشد، آن‌گاه:

مجموعه B ، ۳ عضو دارد.

$۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۱۰، ۱۲، ۱۵، ۲۰، ۳۰، ۶۰$

(پ) شمارنده‌های طبیعی عدد ۶۰ به‌صورت مقابل است:

$C = \{۲، ۳، ۵\}$

اگر C مجموعه شمارنده‌های طبیعی و اول عدد ۶۰ باشد، آن‌گاه:

مجموعه C ، ۳ عضو دارد.

$۱، ۲، ۳، ۴، ۶، ۹، ۱۲، ۱۸، ۳۶$

(ت) شمارنده‌های طبیعی عدد ۳۶ به‌صورت مقابل است:

$D = \{۱، ۴، ۹، ۳۶\}$

از بین شمارنده‌ها، اعداد ۱، ۴، ۹ و ۳۶ مربع کامل هستند، لذا اگر D مجموعه شمارنده‌های مربع کامل ۳۶ باشد، آن‌گاه:

مجموعه D ، ۴ عضو دارد.

مجموعه تهی - مجموعه یک‌عضوی

مجموعه تهی: اگر در مجموعه‌ای عضو وجود نداشته باشد، آن را مجموعه تهی می‌نامیم و با نماد $\emptyset$ یا $\{\}$ نشان می‌دهیم.

تذکره: مجموعه تهی با مجموعه‌های $\{\emptyset\}$ و $\{\emptyset\}$ که هر کدام دارای یک عضو هستند، متفاوت است.

مجموعه یک‌عضوی: هر مجموعه‌ای که فقط یک عضو دارد را مجموعه یک‌عضوی می‌نامند.

۳ کدام یک از عبارات‌های زیر، مجموعه تهی و کدام یک مجموعه یک‌عضوی را مشخص می‌کند؟

(آ) عددهای طبیعی بین ۵ و ۶ (ب) عددهای صحیح بین -۱ و ۱

(پ) عددهای اول و زوج (ت) عددهای طبیعی یک رقمی و مضرب ۳ که اول باشند.

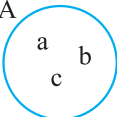
پاسخ: (آ) بین ۵ و ۶ عددی طبیعی وجود ندارد، لذا این مجموعه هیچ عضوی ندارد و یک مجموعه تهی است.

(ب) صفر تنها عدد صحیح بین -۱ و ۱ است، لذا یک مجموعه یک‌عضوی $\{0\}$ داریم.

(پ) عدد ۲ تنها عدد زوج و اول است، لذا یک مجموعه یک‌عضوی $\{2\}$ داریم.

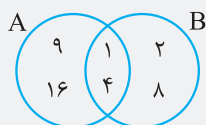
(ت) عدد ۳ تنها عدد یک رقمی مضرب ۳ و اول است، پس یک مجموعه یک‌عضوی $\{3\}$ داریم.

A

نمایش مجموعه‌ها با استفاده از نمودار ون: مجموعه‌ها را می‌توان با استفاده از منحنی‌های بسته نمایش داد؛ به عنوان مثال، مجموعه $A = \{a, b, c\}$ را با نمودار ون به صورت روبه‌رو نمایش می‌دهیم:

در نمایش مجموعه‌ها به کمک نمودار ون داخل هر ناحیه از نمودار، اعضای آن ناحیه یا تعداد اعضای آن ناحیه را می‌نویسیم.

۴ با توجه به نمودار ون، مجموعه‌های A و B را با اعضا نوشته و متناظر با هر مجموعه، یک عبارت بنویسید.

پاسخ: مجموعه A به صورت $A = \{1, 4, 9, 16\}$ می‌باشد و مجموعه تمام اعداد طبیعی و مربع کامل کوچک‌تر از ۱۷ است.

مجموعه B به صورت $B = \{1, 2, 4, 8\}$ است و مجموعه تمام شمارنده‌های طبیعی ۸ می‌باشد.

خودت حل کن...

۱ کدام یک از عبارات‌های زیر یک مجموعه را مشخص می‌کند؟ (با ذکر دلیل)

(آ) پنج شهر زیبای جهان (ب) عددهای طبیعی و یک رقمی مضرب ۴

(پ) سه عدد اول (ت) اولین پنج عدد اول دو رقمی

۲ هر یک از مجموعه‌های زیر را با اعضا بنویسید و تعداد عضوهای هر مجموعه را مشخص کنید.

(آ) حروف کلمه «ریاضیات» (ب) عددهای اول کوچک‌تر از ۲۰

(پ) عددهای صحیح و زوج بین -۱۰ و ۱۰ (ت) شمارنده‌های طبیعی و زوج عدد ۳۰

(ث) مضرب‌های ۱۱ بین ۴۰ و ۸۸ (ج) سه عدد طبیعی متوالی که میانگین آن‌ها برابر ۱۰ باشد.

۳ متناظر با هر مجموعه، یک عبارت بنویسید.

(آ) $A = \{-2, -1, 0, 1, 2\}$ (ب) $B = \{3, 5, 7, 11, 13\}$ (پ) $C = \{\}$

(ت) $D = \{1, 4, 9, 16, 25, 36\}$ (ث) $E = \{1, 2, 3, 4, 6, 12\}$

۴ مجموعه $\{a, b, \{a, b\}, \{b, a\}, \{\}, \emptyset\}$ چند عضو دارد؟

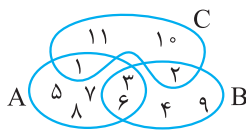
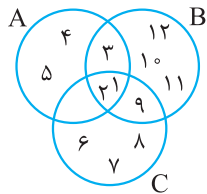
۵ مجموعه ارقام عدد ۱۲۳۲۱۳۴ را بنویسید. این مجموعه چند عضو دارد؟

۶

کدام یک از مجموعه‌های زیر، مجموعه تهی و کدام یک مجموعه یک‌عضوی است؟
 (آ) عددهای طبیعی منفی (ب) عددهای اول و زوج (پ) عددهای صحیح منفی بین ۱ و ۵
 (ت) عددهای فرد طبیعی بین ۳ و ۷ (ث) عددهای طبیعی بین ۱۰ و ۲۰ که هم مضرب ۴ و هم مضرب ۷ باشند.
 (ج) $\{-1, 2\}$

۷

با توجه به نمودار ون مقابل، هر یک از مجموعه‌های A، B و C را با اعضا مشخص کنید.

۸

با توجه به نمودار ون مقابل:

(آ) هر یک از مجموعه‌های A، B و C را با اعضا بنویسید.

(ب) کدام عضو هم در مجموعه A و هم در مجموعه B وجود دارد؟

(پ) مجموعه همه عضوهایی که در هر سه مجموعه A، B و C باشند را مشخص کنید.

۹

اگر $A = \{-1, 0, \{-1\}, \{0\}, \{\{0\}\}$ باشد، کدام یک از عبارات‌های زیر درست و کدام یک نادرست است؟

(آ) $\{0\} \in A$ (ب) $\{-1, 0\} \in A$ (پ) $\{-1\} \notin A$ (ت) $\{0\} \notin A$

۱۰

اگر $A = \{\emptyset, \{\emptyset\}, \{\{\emptyset\}\}$ باشد، کدام یک از عبارات‌های زیر درست و کدام یک نادرست است؟

(آ) $\emptyset \in A$ (ب) $\{\emptyset, \{\emptyset\}\} \in A$ (پ) $\{\{\emptyset\}\} \notin A$

درسنامه ۲

مجموعه‌های برابر - زیرمجموعه - نمایش مجموعه

تساوی مجموعه‌ها

تعریف: دو مجموعه A و B برابرند هرگاه هر عضو A، عضوی از B و هر عضو B، عضوی از A باشد و می‌نویسیم $A = B$

نکته: اگر عضوی در A باشد که در B نباشد یا عضوی در B باشد که در A نباشد، مجموعه A با B برابر نیست و می‌نویسیم $A \neq B$

به عنوان مثال، دو مجموعه $A = \{1, 2\}$ و $B = \{2, 1\}$ با هم برابرند.

۵ جاهای خالی را در مجموعه‌های $A = \{-\frac{1}{2}, \frac{1}{5}, (\frac{0}{3})^2\}$ و $B = \{\square, -\frac{\sqrt{4}}{\sqrt{16}}, \frac{1}{5}, (\frac{0}{3})^2\}$ طوری پر کنید که دو مجموعه A و B برابر باشند.

پاسخ: در مجموعه A عضو $\sqrt{36} = 6$ وجود دارد، چون $A = B$ است، پس ۶ باید در مجموعه B قرار داشته باشد. همچنین $(\frac{0}{3})^2 = 0/09$ عضوی از مجموعه B است و چون $A = B$ ، باید ۰/۰۹ عضوی از مجموعه A باشد. بنابراین:

$$A = \{-\frac{1}{2}, \frac{1}{5}, 0/09, \sqrt{36}\} \quad B = \{6, -\frac{\sqrt{4}}{\sqrt{16}}, \frac{1}{5}, (\frac{0}{3})^2\}$$

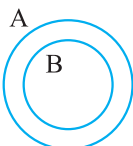
$$\text{دقت کنید که } -\frac{\sqrt{4}}{\sqrt{16}} = -\frac{2}{4} = -\frac{1}{2} \text{ است.}$$

زیرمجموعه

تعریف: اگر هر عضو مجموعه B، عضوی از مجموعه A باشد، می‌گوییم مجموعه B

زیرمجموعه A است و می‌نویسیم $B \subseteq A$

نمایش $B \subseteq A$ با نمودار ون به صورت مقابل است:

۶ اگر $A = \{-2, 7, 8, 9, 11\}$ و مجموعه B شامل سه عدد طبیعی متوالی باشد که مجموع آن‌ها ۲۴ است، آیا عبارت $B \subseteq A$ درست است؟ چرا؟

پاسخ: ابتدا مجموعه B را با عضوهای آن مشخص می‌کنیم. فرض کنیم $n, n+1, n+2$ سه عضو مجموعه B باشند، در این صورت مجموع این سه عدد باید برابر ۲۴ باشد. پس:

$$n + (n+1) + (n+2) = 24 \Rightarrow 3n + 3 = 24 \Rightarrow 3n = 21 \Rightarrow n = \frac{21}{3} = 7$$

بنابراین سه عدد متوالی ۷، ۸ و ۹ می‌باشند و در نتیجه مجموعه B به صورت $B = \{7, 8, 9\}$ است و با توجه به این‌که هر سه عضو B ، در مجموعه A قرار دارند، لذا B زیرمجموعه A است و عبارت $B \subseteq A$ درست می‌باشد.

۷ همه زیرمجموعه‌های مجموعه $A = \{-1, 0, 1\}$ را بنویسید. چه رابطه‌ای بین تعداد اعضای A و تعداد زیرمجموعه‌های A وجود دارد؟

پاسخ: برای نوشتن همه زیرمجموعه‌های مجموعه A ، مراحل زیر را طی می‌کنیم:

- (۱) زیرمجموعه با صفر عضو (تنها زیرمجموعه صفر عضوی، $\emptyset$ است):
 $\emptyset$
  - (۲) زیرمجموعه‌های یک‌عضوی:
 $\{-1\}, \{0\}, \{1\}$
  - (۳) زیرمجموعه‌های دو‌عضوی:
 $\{-1, 0\}, \{-1, 1\}, \{0, 1\}$
  - (۴) زیرمجموعه سه‌عضوی:
 $\{-1, 0, 1\}$
- بنابراین تمام زیرمجموعه‌های A به صورت مقابل است:
- $$\emptyset, \{-1\}, \{0\}, \{1\}, \{-1, 0\}, \{-1, 1\}, \{0, 1\}, \{-1, 0, 1\}$$
- A یک مجموعه ۳ عضوی و تعداد زیرمجموعه‌های آن ۸ می‌باشد و داریم:
- $$2^3 = 8$$

نکته اگر مجموعه A ، n عضو داشته باشد، آن‌گاه 2^n زیرمجموعه دارد.

مثال: $A = \{0, 1, 2, \{\emptyset\}\} \Rightarrow n = 4 \Rightarrow$ تعداد زیرمجموعه‌ها $= 2^4 = 2^2 = 16$

نکته اگر بتوانیم عضوی در مجموعه B بیابیم که در مجموعه A نباشد، می‌گوییم B زیرمجموعه A نیست و می‌نویسیم $B \not\subseteq A$

به عنوان مثال، $\{a, b\} \not\subseteq \{a, d\}$ ؛ زیرا عضو b در مجموعه $B = \{a, b\}$ هست که در مجموعه $A = \{a, d\}$ وجود ندارد.

نکته با توجه به تعریف زیرمجموعه، واضح است که هر مجموعه، زیرمجموعه خودش است، یعنی اگر A مجموعه‌ای دلخواه باشد، داریم: $A \subseteq A$

نکته مجموعه تهی زیرمجموعه هر مجموعه دلخواه مانند A است، یعنی $\emptyset \subseteq A$

نکته اگر $A = B$ ، آن‌گاه $B \subseteq A$ و $A \subseteq B$ و برعکس. یعنی اگر $A \subseteq B$ و $B \subseteq A$ ، آن‌گاه $A = B$

نمایش مجموعه‌های اعداد

گاهی اوقات برای نمایش مجموعه‌ها ویژگی مشترک اعضا را به کمک نمادهای ریاضی نشان می‌دهیم.

به عنوان مثال، هر عدد زوج طبیعی را به صورت $2k$ مشخص می‌کنیم که در آن k عددی طبیعی است ($k \in \mathbb{N}$). اگر E مجموعه اعداد طبیعی زوج باشد، آن‌گاه E با نمادهای ریاضی به صورت مقابل نمایش داده می‌شود:

$$E = \{2k \mid k \in \mathbb{N}\}$$

توجه کنیم که علامت « $|$ » خوانده می‌شود «به طوری که».

مجموعه‌های اعداد طبیعی فرد و اعداد حسابی با نمادهای ریاضی به صورت زیر می‌باشند:

$$O = \{1, 3, 5, 7, \dots\} = \{2k-1 \mid k \in \mathbb{N}\}$$

مجموعه اعداد طبیعی فرد:

$$W = \{0, 1, 2, 3, \dots\} = \{k-1 \mid k \in \mathbb{N}\}$$

مجموعه اعداد حسابی:

۸ مجموعه‌های زیر را با نوشتن اعضا مشخص کنید.

$$B = \{x^2 + 1 \mid x \in \mathbb{Z}, -2 \leq x \leq 1\} \text{ (ب)}$$

$$A = \{2k + 5 \mid k \in \mathbb{N}, k \leq 4\} \text{ (آ)}$$

$$2k + 5, k \in \mathbb{N}, k \leq 4 \xrightarrow{k=1, 2, 3, 4} 2(1) + 5 = 7, 2(2) + 5 = 9, 2(3) + 5 = 11, 2(4) + 5 = 13$$

پاسخ: (آ)

$$\Rightarrow A = \{7, 9, 11, 13\}$$

$$x^2 + 1, x \in \mathbb{Z}, -2 \leq x \leq 1 \xrightarrow{x=-2, -1, 0, 1} 5, 2, 1, 2 \Rightarrow B = \{1, 2, 5\}$$

(ب)

درسنامه

مجموعه عددهای گویا

به هر عدد کسری به صورت $\frac{a}{b}$ که در آن a و b عددهای صحیح باشند و $b \neq 0$ باشد، عدد گویا می‌گوییم. مجموعه عددهای گویا را با Q نشان می‌دهیم. این مجموعه با نمادهای ریاضی به صورت مقابل تعریف می‌شود:

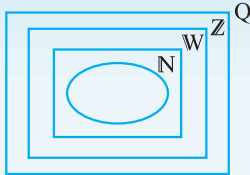
$$Q = \left\{ \frac{a}{b} \mid a, b \in \mathbb{Z}, b \neq 0 \right\}$$

$$a = \frac{a}{1}$$

نکته هر عدد صحیح، عددی گویا است، یعنی برای هر عدد صحیح a داریم:

نکته با توجه به مجموعه‌های N, W, Z و Q و تعریف زیرمجموعه، رابطه زیر برقرار است:

$$N \subseteq W \subseteq Z \subseteq Q$$

۹ درستی یا نادرستی عبارتهای زیر را با ذکر دلیل مشخص کنید.

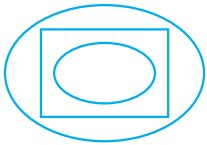
- (آ) هر عدد زوج طبیعی، عددی صحیح است. (ب) عددی حسابی وجود دارد که طبیعی نیست.
- (پ) عددی صحیح وجود دارد که گویا نیست. (ت) بعضی از عددهای گویا، عدد صحیح است.
- پاسخ:** (آ) درست است، زیرا مجموعه اعداد صحیح شامل تمام اعداد زوج طبیعی (۲، ۴، ۶، ...) می‌باشد.
- (ب) درست است، زیرا صفر عددی حسابی است ولی عدد طبیعی نیست.
- (پ) نادرست است، زیرا $Z \subseteq Q$ و در نتیجه تمام اعداد صحیح یک عدد گویا می‌باشند.
- (ت) درست است، زیرا اعداد $\dots, \pm 2, \pm 1, 0$ گویا و همچنین عدد صحیح می‌باشند.

خودت حل کن...

۱۱ اگر A مجموعه اعداد فرد یک رقمی و B مجموعه اعداد اول یک رقمی باشد، هر یک از دو مجموعه A و B را با اعضا بنویسید. آیا این دو مجموعه با هم برابرند؟ چرا؟

۱۲ اگر دو مجموعه $\{a, 2, 5\}$ و $\{b, 2, 4\}$ با هم برابر باشند، مقدار a و b را به دست آورید.

۱۳ اگر $A = \{(-2)^2, 2\sqrt{9}, -\frac{3}{5}\}$ و $B = \{6, \square, -\sqrt{\frac{9}{25}}, 3\}$ ، در جاهای خالی چه اعدادی قرار دهیم که دو مجموعه A و B برابر باشند؟

۱۴ اگر $A = \{-1, 2, -1\}$ ، $B = \{-1, 2, 0\}$ و $C = \{-1, 0, 2, 4\}$ سه مجموعه باشند و نمودار مقابل وضعیت آن‌ها را نسبت به هم نشان دهد، آن‌ها را نام‌گذاری کنید.

۱۵ اگر $A \subseteq \emptyset$ باشد، مجموعه A چند عضو دارد؟

۱۶ تمام زیرمجموعه‌های مجموعه $A = \{a, b, c, d\}$ را بنویسید.

۱۷ تمام زیرمجموعه‌های مجموعه $A = \{a, \{a\}, \{a, \{a\}\}$ را بنویسید.

۱۸ اگر $A = \{x, y, \{y\}, \{x\}, x\}$ باشد، تمام زیرمجموعه‌های دو عضوی مجموعه A را بنویسید.

۱۹ اگر $A = \{-2, 0, 1, 4\}$ باشد، تمام زیرمجموعه‌های شامل عضو -2 و فاقد عضو 0 را بنویسید.

۲۰ اگر A مجموعه اعداد اول زوج دورقمی، B مجموعه اعداد صحیح بین -5 و 4 ، $C = \{-4, 1, 2\}$ و $D = \{-1, 0, 2\}$ باشند، درستی یا نادرستی عبارتهای زیر را با ذکر دلیل مشخص کنید.

(آ) $A \subseteq B$ (ب) $D \subseteq C$ (پ) $C \not\subseteq D$ (ت) $D \subseteq A$
(ث) $A \subseteq \{\emptyset\}$

۲۱ اگر $A = \{\emptyset, \{\emptyset\}\}$ و B مجموعه تمام زیرمجموعه‌های مجموعه A باشد، کدام عبارت درست و کدام یک نادرست است؟
(آ) $\emptyset \subseteq B$ (ب) $\{\{\emptyset\}\} \subseteq B$ (پ) $\{\emptyset, \{\emptyset\}\} \in A$ (ت) $\{\{\emptyset\}, \{\{\emptyset\}\}\} \in B$

۲۲ اگر $A = \{x, \{x\}, \{x, \{x\}\}\}$ باشد، کدام عبارت درست و کدام عبارت نادرست است؟
(آ) $\{x\} \in A$ (ب) $\{x\} \subseteq A$ (پ) $\{\{x\}\} \in A$ (ت) $\{x, \{x\}\} \subseteq A$
(ث) $\{x, \{x\}\} \in A$

۲۳ اگر $A = \{2\}$ ، $B = \{2, \{2\}\}$ و $C = \{\{2\}, \{2, \{2\}\}\}$ ، کدام رابطه درست و کدام رابطه نادرست است؟
(آ) $B \in C$ (ب) $A \subseteq B$ (پ) $A \in B$ (ت) $B \subseteq C$

۲۴ هر یک از مجموعه‌های زیر را با نمادهای ریاضی بنویسید.

(آ) $A = \{-1, 1, 3, 5, 7\}$ (ب) $B = \{1, 2, 4, 8, 16\}$ (پ) $C = \{\frac{1}{2}, \frac{2}{3}, \frac{3}{4}, \frac{4}{5}, \frac{5}{6}\}$
(ت) $D = \{5, 10, 17, 26\}$ (ث) $E = \{1, 2, 3, 4, 6, 9, 12, 18, 36\}$

۲۵ هر یک از مجموعه‌های زیر را با نوشتن اعضای آن‌ها مشخص کنید.

(آ) $A = \{3x - 1 \mid x \in \mathbb{W}, x \leq 2\}$ (ب) $B = \{4x + 2 \mid x \in \mathbb{Z}, -3 \leq x \leq 1\}$
(پ) $C = \{\frac{x}{x+2} \mid x \in \mathbb{N}, 2 \leq x \leq 5\}$ (ت) $D = \{x \mid x \in \mathbb{N}, \frac{18}{x} \in \mathbb{N}\}$

۲۶ هر یک از مجموعه‌های زیر را با نمادهای ریاضی نمایش دهید.

(آ) مجموعه اعداد صحیح بین ۵ و ۱۱
(ب) مجموعه اعداد صحیح که بر ۴ بخش پذیر هستند.

۲۷ مجموعه $\{0, 1, 2\}$ با کدام مجموعه زیر برابر است؟

(آ) $A = \{x \mid x \in \mathbb{W}, 2^x \leq 4\}$ (ب) $B = \{x \mid x \in \mathbb{Z}, x^2 \leq 1\}$

۲۸ اگر A مجموعه حروف کلمه «بینابین» باشد، تعداد عضوهای مجموعه A با تعداد عضوهای کدام مجموعه زیر برابر است؟

(آ) $B = \{x \in \mathbb{Z} \mid -2 \leq x \leq 4\}$ (ب) $C = \{x^2 \mid x \in \mathbb{N}, x < 5\}$

۲۹ اگر A ، B و C سه مجموعه باشند به طوری که $A \subseteq B$ و $B \subseteq C$ ، آیا می‌توان نتیجه گرفت $A \subseteq C$ ؟ پاسخ خود را با نمودار ون نشان دهید.

۳۰ اگر $A \not\subseteq B$ و $B \not\subseteq C$ ، آیا می‌توان نتیجه گرفت $A \not\subseteq C$ ؟ پاسخ خود را با نمودار ون نشان دهید.

۳۱ درستی یا نادرستی عبارتهای زیر را با ذکر دلیل مشخص کنید:

(آ) هر عدد طبیعی یک عدد گویا است.
(ب) هیچ عدد صحیحی وجود ندارد که طبیعی نباشد.
(پ) اگر عددی عضو مجموعه A باشد و عضو مجموعه B نباشد، آن‌گاه B زیرمجموعه A نمی‌باشد.

۳۲ تعداد زیرمجموعه‌های هر یک از مجموعه‌های زیر را مشخص کنید.

(آ) $A = \{-1, 0, 1, 2\}$ (ب) $B = \{x \in \mathbb{N} \mid x^2 < 5\}$

۳۳ مجموعه A ، $n+2$ عضو و ۳۲ زیرمجموعه دارد. مقدار n را به دست آورید.

۳۴ مجموعه $A = \{x^2 - x \mid x \in \mathbb{W}, x \leq 5\}$ چند زیرمجموعه غیر تهی دارد؟

پاسخ پرسش‌های فصل

پ) C: مجموعه اعداد مکعب کامل بین ۱۰ و ۲۰ یا مجموعه اعداد طبیعی منفی

ت) D: مجموعه اعداد مربع کامل کوچک‌تر از ۴۰

ث) E: مجموعه شمارنده‌های طبیعی عدد ۱۲

۴ دو عضو $\{a, b\}$ و $\{b, a\}$ و همچنین دو عضو $\{\}$ و $\emptyset$ با هم برابرند، پس مجموعه A به صورت $A = \{a, b, \{a, b\}, \{\}\}$ می‌باشد که مجموعه‌ای با ۴ عضو a و b و $\{a, b\}$ و $\{\}$ است.

۵ اگر A مجموعه ارقام عدد ۱۲۳۲۱۳۴ باشد، با توجه به این که در مجموعه‌ها نباید عضو تکراری بنویسیم، مجموعه A به صورت $A = \{1, 2, 3, 4\}$ درمی‌آید که یک مجموعه چهار عضوی است.

۶ **آ)** هیچ عدد طبیعی منفی وجود ندارد، لذا مجموعه «عددهای طبیعی منفی» یک مجموعه تهی است.

ب) مجموعه عددهای اول و زوج به صورت $\{2\}$ است که مجموعه‌ای یک‌عضوی است.

پ) هیچ عدد صحیح منفی بین ۱ و ۵ قرار ندارد، لذا مجموعه عددهای صحیح منفی بین ۱ و ۵ یک مجموعه تهی را مشخص می‌کند.

ت) مجموعه عددهای فرد طبیعی بین ۳ و ۷، مجموعه $\{5\}$ است که یک مجموعه یک‌عضوی است.

ث) کوچک‌ترین عدد طبیعی که هم مضرب ۴ و هم مضرب ۷ باشد، عدد ۲۸ است که بین ۱۰ و ۲۰ قرار ندارد، لذا مجموعه عددهای طبیعی بین ۱۰ و ۲۰ که هم مضرب ۴ و هم مضرب ۷ باشند، یک مجموعه تهی است.

ج) مجموعه $\{-1, 2\}$ یک مجموعه یک‌عضوی با عضو $\{-1, 2\}$ است.

۷ $A = \{1, 2, 3, 4, 5\}$, $B = \{1, 2, 3, 9, 10, 11, 12\}$
 $C = \{1, 2, 6, 7, 8, 9\}$

۸ **آ)** $A = \{1, 3, 5, 6, 7, 8\}$, $B = \{2, 3, 4, 6, 9\}$
 $C = \{1, 2, 10, 11\}$

ب) عضوهای ۳ و ۶ هم در A و هم در B وجود دارند.

پ) هیچ عضوی وجود ندارد که در هر سه مجموعه A ، B و C قرار داشته باشد، بنابراین مجموعه حاصل، مجموعه تهی ($\emptyset$) است.

۹ A یک مجموعه ۵ عضوی است که اعضای آن ۰، ۱، -۱، $\{0\}$ ، $\{-1\}$ می‌باشند، بنابراین:

آ) درست است.

ب) نادرست است.

پ) درست است. ($\{-1\}$ عضوی از مجموعه A نمی‌باشد).

ت) نادرست است.

۱ **آ)** عبارت «پنج شهر زیبای جهان» یک مجموعه را مشخص

نمی‌کند، زیرا نام پنج شهر به‌طور دقیق مشخص نمی‌شود.

ب) عبارت «عددهای طبیعی و یک رقمی مضرب ۴»، مجموعه $A = \{4, 8\}$ را مشخص می‌کند.

پ) عبارت «سه عدد اول» یک مجموعه را مشخص نمی‌کند، زیرا ممکن است فردی سه عدد را ۵، ۳، ۲ و فرد دیگری ۱۹، ۷، ۵ و... در نظر بگیرد.

ت) $2x + 5 = 8 \Rightarrow 2x = 3 \Rightarrow x = \frac{3}{2}$

$x = \frac{3}{2}$ جواب معادله $2x + 5 = 8$ است و $\frac{3}{2}$ عددی طبیعی نمی‌باشد، بنابراین عبارت «جواب‌های طبیعی معادله $2x + 5 = 8$ »، مجموعه $\{\}$ (تهی) را مشخص می‌کند. پس یک مجموعه است.

ث) «اولین پنج عدد اول دو رقمی» مجموعه $\{11, 13, 17, 19, 23\}$ را مشخص می‌کند.

۲ **آ)** اگر A مجموعه حروف کلمه «ریاضیات» باشد، آن‌گاه:

$A = \{ت, ز, ا, ی, ر, د\}$

مجموعه A ، ۵ عضو دارد.

ب) اگر B مجموعه عددهای اول کوچک‌تر از ۲۰ باشد، آن‌گاه:

$B = \{2, 3, 5, 7, 11, 13, 17, 19\}$

مجموعه B ، ۸ عضو دارد.

پ) اگر C ، مجموعه عددهای صحیح و زوج بین -10 و 10 باشد، آن‌گاه:

$C = \{-8, -6, -4, -2, 0, 2, 4, 6, 8\}$

مجموعه C ، ۹ عضو دارد.

ت) شمارنده‌های طبیعی عدد ۳۰ به‌صورت زیر است:

۱، ۲، ۳، ۵، ۶، ۱۰، ۱۵، ۳۰

اگر D مجموعه شمارنده‌های طبیعی و زوج عدد ۳۰ باشد، آن‌گاه:

$D = \{2, 6, 10, 30\}$

مجموعه D ، ۴ عضو دارد.

ث) اگر E مجموعه مضرب‌های ۱۱ بین ۴۰ و ۸۸ باشد، آن‌گاه مجموعه $E = \{44, 55, 66, 77\}$ ۴ عضو دارد. زیرا:

ج) اگر $n+1$ و $n+2$ سه عدد طبیعی متوالی باشند، آن‌گاه:

$$\frac{n + (n+1) + (n+2)}{3} = 10 \Rightarrow \frac{3n+3}{3} = 10$$

$$\Rightarrow 3n+3=30 \Rightarrow 3n=30-3=27 \Rightarrow n=\frac{27}{3}=9$$

پس اگر F مجموعه سه عدد طبیعی متوالی با میانگین ۱۰ باشد،

آن‌گاه: $F = \{9, 10, 11\}$

۳ **آ)** A : مجموعه اعداد صحیح بین -۳ و ۳

ب) B : مجموعه اعداد اول و فرد کوچک‌تر از ۱۴ یا مجموعه اعداد اول

بین ۲ و ۱۴

۲۰

ابتدا مجموعه‌های A و B را با اعضا مشخص می‌کنیم. تنها عدد زوج و اول، عدد ۲ است، بنابراین هیچ عدد اول زوج دورقمی وجود ندارد، پس مجموعه A ، مجموعه $\emptyset$ است ($A = \emptyset$). هم‌چنین مجموعه B به صورت $B = \{-4, -3, -2, -1, 0, 1, 2, 3\}$ می‌باشد.

(آ) درست - زیرا $\emptyset$ زیرمجموعه هر مجموعه دلخواهی است، پس:

$$A = \emptyset \subseteq B$$

(ب) نادرست - زیرا $\emptyset \in D$ ولی $\emptyset \notin C$.

(پ) درست - زیرا $1 \in C$ ولی $1 \notin D$ ، لذا مجموعه C زیرمجموعه D نمی‌باشد.

(ت) نادرست - زیرا $A = \emptyset$ می‌باشد، در نتیجه $D = \{-1, 0, 2\}$ زیرمجموعه $\emptyset$ نمی‌باشد.

(ث) درست - $A = \emptyset$ و $\emptyset$ زیرمجموعه هر مجموعه دلخواهی مانند $\{\emptyset\}$ می‌باشد.

۲۱

A یک مجموعه دو عضوی با اعضای $\emptyset$ و $\{\emptyset\}$ است.

$$\Rightarrow B = \{\emptyset, \{\emptyset\}, \{\{\emptyset\}\}, \{\emptyset, \{\emptyset\}\}\}$$

(آ) درست - زیرا $\emptyset$ زیرمجموعه هر مجموعه دلخواهی است.

(ب) درست - زیرا $\{\emptyset\}$ عضوی از B است و در نتیجه مجموعه یک عضوی $\{\{\emptyset\}\}$ زیرمجموعه B می‌باشد.

(پ) نادرست - زیرا $\{\emptyset, \{\emptyset\}\} \subseteq A$ می‌باشد نه عضو آن.

(ت) نادرست - زیرا B یک مجموعه چهار عضوی با اعضای $\emptyset, \{\emptyset\}, \{\{\emptyset\}\}, \{\emptyset, \{\emptyset\}\}$ می‌باشد، لذا $\{\emptyset, \{\emptyset\}\}$ عضوی از مجموعه B نمی‌باشد.

۲۲

A مجموعه‌ای با سه عضو $x, \{x\}$ و $\{x, \{x\}\}$ است، پس:

(آ) درست

(ب) درست است، زیرا $x \in A$ بنابراین $\{x\} \subseteq A$

(پ) نادرست

(ت) درست است، زیرا x و $\{x\}$ دو عضو مجموعه A هستند و در نتیجه مجموعه دو عضوی $\{x, \{x\}\}$ زیرمجموعه‌ای از A است.

(ث) درست

۲۳

(آ) درست - زیرا مجموعه C دارای دو عضو $\{2\}$

و $B = \{2, \{2\}\}$ می‌باشد.

(ب) درست - زیرا $2 \in B$ و در نتیجه $A = \{2\} \subseteq B$ می‌باشد.

(پ) درست - زیرا مجموعه B شامل عضوهای ۲ و $A = \{2\}$ می‌باشد.

(ت) نادرست - زیرا $\{2, \{2\}\} \in C$

۲۴

$$A = \{2k - 1 \mid k \in \mathbb{W}, k \leq 4\}$$

$$B = \{2^x \mid x \in \mathbb{W}, x \leq 4\}$$

$$C = \left\{ \frac{x}{x+1} \mid x \in \mathbb{N}, x \leq 5 \right\}$$

$$D = \{x^2 + 1 \mid x \in \mathbb{N}, 2 \leq x \leq 5\}$$

$$E = \{x \in \mathbb{N} \mid \frac{26}{x} \in \mathbb{N}\}$$

(ث)

۱۰

A مجموعه‌ای با ۳ عضو $\emptyset, \{\emptyset\}$ و $\{\{\emptyset\}\}$ است،

بنابراین:

(آ) درست است. (ب) نادرست است. (پ) نادرست است.

۱۱

$$A = \{1, 3, 5, 7, 9\}, B = \{2, 3, 5, 7\}$$

دو مجموعه A و B برابر نیستند، زیرا اعضای دو مجموعه یکی نمی‌باشد، به عنوان مثال $2 \in B$ و $2 \notin A$

۱۲

اعضای دو مجموعه برابر یکسان است. اگر $A = \{a, 2, 5\}$

و $B = \{b, 2, 4\}$ باشند، آن‌گاه:

$$5 \in A, A = B \Rightarrow 5 \in B \Rightarrow b = 5$$

$$4 \in B, A = B \Rightarrow 4 \in A \Rightarrow a = 4$$

۱۳

در مجموعه A ، عضو $-8 = (-2)^3$ وجود دارد و

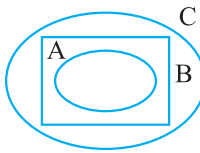
چون $A = B$ است، پس باید -8 در مجموعه B قرار داشته باشد. هم‌چنین عدد ۳ عضوی از مجموعه B است و در نتیجه ۳ باید عضوی از مجموعه A باشد، پس:

$$A = \{(-2)^3, 3, 2\sqrt{9}, -\frac{3}{5}\}, B = \{6, -8, -\sqrt{\frac{9}{25}}, 3\}$$

$$2\sqrt{9} = 2 \times 3 = 6 \text{ و } -\sqrt{\frac{9}{25}} = -\frac{3}{5} \text{ که باید توجه کنیم}$$

۱۴

با توجه به مجموعه‌های داده

شده، $A \subseteq B \subseteq C$ می‌باشد و نام‌گذاری مجموعه‌ها به صورت مقابل است:

۱۵

همواره $\emptyset \subseteq A$ می‌باشد و با توجه به این‌که $A \subseteq \emptyset$

است، نتیجه می‌گیریم که دو مجموعه A و $\emptyset$ با هم برابرند. لذا مجموعه A عضوی ندارد.

۱۶

$\{\}$: زیرمجموعه صفر عضوی

$\{a\}, \{b\}, \{c\}, \{d\}$: زیرمجموعه‌های یک عضوی

$\{a, b\}, \{a, c\}, \{a, d\}, \{b, c\}, \{b, d\}, \{c, d\}$: زیرمجموعه‌های دو عضوی

$\{a, b, c\}, \{a, b, d\}, \{a, c, d\}, \{b, c, d\}$: زیرمجموعه‌های سه عضوی

$A = \{a, b, c, d\}$: زیرمجموعه چهار عضوی

۱۷

$$\{\}, \{a\}, \{\{a\}\}, \{\{a, a\}\}$$

بدون عضو یک عضوی

$$\{a, \{a\}\}, \{a, \{a, a\}\}, \{a, \{a, \{a\}\}\}, \{a, \{a, \{a, a\}\}\}$$

دو عضوی

سه عضوی

۱۸

به دلیل تکراری بودن x ، مجموعه A به صورت

$$A = \{x, y, \{y\}, \{x\}\}$$

تمام زیرمجموعه‌های دو عضوی A

$$\{x, y\}, \{x, \{y\}\}, \{x, \{x\}\}, \{y, \{y\}\}, \{y, \{x\}\}, \{\{y\}, \{x\}\}$$

۱۹

بدون در نظر گرفتن عضو صفر همه زیرمجموعه‌های A را

می‌نویسیم و عضو ۲- را به همه آن‌ها اضافه می‌کنیم. پس زیرمجموعه‌های خواسته شده عبارتند از:

$$\{-2\}, \{-2, 1\}, \{-2, 4\}, \{-2, 1, 4\}$$

۳۳ تعداد زیرمجموعه‌های مجموعه A برابر 2^{n+3} است. بنابراین:

$$2^{n+3} = 32, 32 = 2^5 \Rightarrow 2^{n+3} = 2^5 \Rightarrow n+3 = 5 \Rightarrow n = 2$$

۳۴ مجموعه A را با عضوهای آن می‌نویسیم:

$$x^2 - x, x \in \mathbb{W}, x \leq 5 \xrightarrow{x=0,1,2,3,4,5} 0,0,2,6,12,20$$

$$\Rightarrow A = \{0, 2, 6, 12, 20\}$$

مجموعه A، ۵ عضو دارد و در نتیجه $2^5 = 32$ زیرمجموعه دارد که یکی از آن‌ها مجموعه $\emptyset$ است. بنابراین مجموعه A، دارای $32 - 1 = 31$ زیرمجموعه غیر تهی است.

۳۵ اگر A مجموعه دوستان احمد و B مجموعه دوستان حسن باشد، آن‌گاه نمودار ون مقابل را خواهیم داشت:

$$\text{آ} \quad 19 = 4 + 15 = \text{تعداد عضوهای مجموعه A} = \text{تعداد دوستان احمد}$$

$$23 = 15 + 8 = \text{تعداد عضوهای مجموعه B} = \text{تعداد دوستان حسن}$$

ب) تعداد دانش‌آموزانی که دوست حداقل یکی از این دو نفرند برابر است با:

۳۶ فرض کنیم A و B به ترتیب مجموعه دانش‌آموزانی باشند که در رشته‌های فوتبال و والیبال ثبت نام کرده‌اند. در این صورت $A \cap B$ ، ۱۴ عضو و $A - B$ ، ۱۳ عضو دارد و نمودار ون مقابل به دست می‌آید:

$$B - A = \text{تعداد عضوهای مجموعه B} - (13 + 14) = 11$$

$$A \cup B = \{2, 3, 4, 5\}, A \cap B = \{2\}, A - B = \{3, 5\}$$

$$B = \{x + 2 \mid x \in A\} = \{x + 2 \mid x = -1, 0, 1, 2\}$$

$$\Rightarrow B = \{-1 + 2, 0 + 2, 1 + 2, 2 + 2\} = \{1, 2, 3, 4\}$$

۱ و ۲ عضوهای مشترک دو مجموعه A و B هستند، لذا:

$$A \cap B = \{1, 2\}$$

هم‌چنین اجتماع دو مجموعه A و B، مجموعه $A \cup B = \{-1, 0, 1, 2, 3, 4\}$ می‌باشد.

$$A \cup B = \{1, 2, 3, 4, 7\} \quad \text{آ} \quad 39$$

$$B - C = \{3, 4, 7\} - \{2, 3, 5\} = \{4, 7\} \quad \text{ب)}$$

$$A - B = \{1, 2, 3, 4\} - \{3, 4, 7\} = \{1, 2\} \quad \text{پ)}$$

$$\Rightarrow (A - B) \cup C = \{1, 2\} \cup \{2, 3, 5\} = \{1, 2, 3, 5\}$$

$$A \cap C = \{2, 3\} \Rightarrow (A \cap C) - B = \{2, 3\} - \{3, 4, 7\} = \{2\} \quad \text{ت)}$$

$$A - B = \{1, 2, 3, 4\} - \{3, 4, 7\} = \{1, 2\} \quad \text{ث)}$$

$$C - A = \{3, 4, 5\} - \{1, 2, 3, 4\} = \{5\}$$

$$\Rightarrow (A - B) \cup (C - A) = \{1, 2\} \cup \{5\} = \{1, 2, 5\}$$

$$\{A \cap B = \{3, 4\}\} \Rightarrow (A \cap B) \cup (A \cap C) = \{2, 3, 4\} \quad \text{ج)}$$

$$x \in \mathbb{W}, x \leq 2 \Rightarrow x = 0, 1, 2 \xrightarrow{x^2 - 1} -1, 2, 5 \quad \text{آ} \quad 25$$

$$\Rightarrow A = \{-1, 2, 5\}$$

$$x \in \mathbb{Z}, -3 \leq x \leq 1 \Rightarrow x = -3, -2, -1, 0, 1 \quad \text{ب)}$$

$$\xrightarrow{4x+2} -10, -6, -2, 2, 6 \Rightarrow B = \{-10, -6, -2, 2, 6\}$$

$$x \in \mathbb{N}, 2 \leq x \leq 5 \Rightarrow x = 2, 3, 4, 5 \quad \text{پ)}$$

$$\xrightarrow{\frac{x}{x+2}} \frac{1}{3}, \frac{2}{5}, \frac{3}{4}, \frac{4}{6} \Rightarrow C = \{\frac{1}{3}, \frac{2}{5}, \frac{3}{4}, \frac{4}{6}\}$$

$$x \in \mathbb{N}, \frac{18}{x} \in \mathbb{N} \Rightarrow x = 1, 2, 3, 6, 9, 18 \quad \text{ت)}$$

$$\Rightarrow D = \{1, 2, 3, 6, 9, 18\}$$

$$A = \{x \in \mathbb{Z} \mid 5 < x < 11\} \quad \text{آ} \quad 26$$

$$B = \{x \in \mathbb{Q} \mid x < 0\} \quad \text{ب)}$$

پ) هر عدد بخش‌پذیر بر ۴ به صورت $4k$ است، پس:

$$C = \{4k \mid k \in \mathbb{Z}\}$$

۲۷ هر یک از مجموعه‌های A و B را با اعضا مشخص می‌کنیم:

$$x \in \mathbb{W}, 3^x \leq 4 \xrightarrow{x=0,1,2,3,\dots} 0, 1, 2 \Rightarrow A = \{0, 1, 2\}$$

$$x \in \mathbb{Z}, x^2 \leq 1 \xrightarrow{x=0, \pm 1, \pm 2, \dots} -1, 0, 1 \Rightarrow B = \{-1, 0, 1\}$$

بنابراین مجموعه $\{0, 1, 2\}$ با مجموعه A برابر است.

۲۸ مجموعه A به صورت $\{a, n, y, b\}$ می‌باشد که یک مجموعه ۴ عضوی است. هر یک از مجموعه‌های B و C را با اعضا مشخص می‌کنیم:

$$B = \{x \in \mathbb{Z} \mid -2 \leq x \leq 4\} = \{-2, -1, 0, 1, 2, 3, 4\}$$

$$x^2, x \in \mathbb{N}, x < 5 \xrightarrow{x=1,2,3,4} 1, 4, 9, 16 \Rightarrow C = \{1, 4, 9, 16\}$$

B یک مجموعه ۷ عضوی و C یک مجموعه ۴ عضوی است، پس تعداد عضوهای مجموعه A با C برابر است.

۲۹ بله، با توجه به نمودار ون، مشخص می‌شود که اعضای مجموعه A در مجموعه C قرار دارند و در نتیجه $A \subseteq C$ می‌باشد.

۳۰ طبق نمودار ون مقابل، دو شرط $A \not\subseteq B$ و $B \not\subseteq C$ برقرار است ولی $A \subseteq C$ می‌باشد.

$$N \subseteq Q \quad \text{آ} \quad 31$$

ب) نادرست است، زیرا $-1 \in \mathbb{Z}$ و $-1 \notin \mathbb{N}$

پ) نادرست است، زیرا به عنوان مثال اگر $A = \{1, 2\}$ و $B = \{1\}$ در این صورت $B \subseteq A$ و عضوی در مجموعه A وجود دارد که در مجموعه B نمی‌باشد.

۳۲ اگر مجموعه A، n عضو داشته باشد، آن‌گاه 2^n زیرمجموعه دارد.

آ) مجموعه A یک مجموعه ۴ عضوی است، در نتیجه

$$\text{مجموعه A، } 2^4 = 16 \text{ زیرمجموعه دارد.}$$

ب) ابتدا عضوهای مجموعه B را مشخص می‌کنیم:

$$B = \{x \in \mathbb{N} \mid x^2 < 5\} = \{1, 2\}$$

B یک مجموعه ۲ عضوی است، لذا مجموعه B، $2^2 = 4$ زیرمجموعه دارد.

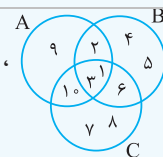
اپسنگاه مرور فصل

کامل کنید.....

- ۱ برای نمایش دسته‌ای از اشیای معین و متمایز از ..... استفاده می‌کنیم. مجموعه
- ۲ مجموعه‌ای که هیچ عضوی نداشته باشد را مجموعه ..... می‌نامیم. تهی
- ۳ اگر همهٔ عضوهای مجموعه A در مجموعه B قرار داشته باشند، آن‌گاه می‌نویسیم ..... $A \subseteq B$
- ۴ اشتراک هر مجموعه با مجموعه تهی، برابر مجموعه ..... است. تهی
- ۵ اجتماع دو مجموعه Q و W برابر مجموعه ..... است. Q
- ۶ اگر A مجموعه دلخواهی باشد، آن‌گاه مجموعه $A - \emptyset$ با مجموعه ..... برابر است. A
- ۷ اگر $n(A) = 10$ و $P(A) = \frac{2}{3}$ باشند، آن‌گاه $n(S) = \dots\dots\dots$ می‌باشد. ۱۵
- ۸ اگر احتمال رخ دادن یک پیشامد $\frac{2}{5}$ باشد، آن‌گاه احتمال رخ ندادن آن ..... است. $\frac{3}{5}$

درست یا نادرست.....

- ۹ عبارت «چهار کتاب رُمان» یک مجموعه را مشخص نمی‌کند. ✓
- ۱۰ مجموعه حروف کلمه «اعضا» یک مجموعه ۳ عضوی است. ✓
- ۱۱ مجموعه $\emptyset$ با مجموعه $\{\{\}\}$ برابر است. $\times (\{\}\in\{\{\}\}\neq\emptyset)$
- ۱۲ مجموعه $\{\{1,2\},\{1,2\},3\}$ ۳ عضو دارد. $\times$ (این مجموعه فقط یک عضو $\{1,2\}$ را دارد.)
- ۱۳ دو مجموعه $\{3, \sqrt{\frac{25}{9}}, (-1)^2\}$ و $\{\frac{5}{3}, \sqrt{9}, 2^0\}$ برابرند. ✓
- ۱۴ مجموعه ۳ عضوی، ۸ زیرمجموعه دارد. ✓
- ۱۵ عددی صحیح وجود دارد که گویا نیست. $\times$ (زیرا $\mathbb{Z} \subseteq \mathbb{Q}$)
- ۱۶ اجتماع مجموعه اعداد طبیعی و قرینه آن‌ها، مجموعه اعداد صحیح است. $\times$ (زیرا عدد صفر در این اجتماع قرار نمی‌گیرد.)
- ۱۷ $A - B$ همواره زیرمجموعه مجموعه A است. ✓
- ۱۸ اگر $x \in A \cap B$ ، آن‌گاه $x \in A - B$ $\times$ (زیرا $(A \cap B) \cap (A - B) = \emptyset$)
- ۱۹ اگر $x \in A \cup B$ و $x \notin A$ ، آن‌گاه $x \in B - A$ ✓
- ۲۰ با توجه به نمودار ون، مجموعه $A \cup C$ ، ۱۰ عضو دارد. $\times$ ($A \cup C = \{1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 10\} \Rightarrow n(A \cup C) = 8$)
- ۲۱ نمایش ون مجموعه $(A - B) \cup (B - A)$ به صورت است. ✓
- ۲۲ در پرتاب دو تاس با هم، تعداد حالت‌های ممکن ۳۶ است. ✓
- ۲۳ در پرتاب یک تاس، پیشامدی که عدد رو شده بزرگ‌تر از ۳ باشد، ۴ عضو دارد. $\times$ ($A = \{4, 5, 6\}$)
- ۲۴ دو پیشامد غیر یکسان، احتمال‌های غیر برابر دارند. $\times$ ($S = \{1, 2\}, A = \{1\} \neq \{2\} = B, P(A) = P(B) = \frac{1}{2}$)
- ۲۵ در بین اعداد یک رقمی اول، احتمال انتخاب عدد زوج $\frac{1}{4}$ است. ✓

تست‌های پایانی فصل ۱

درسنامه ۱

۱ کدام یک از گزینه‌های زیر، یک مجموعه را می‌سازند؟

- ☐ (۱) سه نفر از خوانندگان معروف ایران
☐ (۲) سه عدد زوج متوالی
☐ (۳) پنج کشور زیبای جهان
☐ (۴) فارغ‌التحصیلان رشته ریاضی دانشگاه شهید بهشتی

۲ در کدام یک از گزینه‌های زیر، عبارت داده شده یک مجموعه را مشخص نمی‌کند؟

- ☐ (۱) اعداد طبیعی دو رقمی
☐ (۲) چهار عدد کوچک‌تر از ۱۰
☐ (۳) چهار عدد اول کوچک‌تر از ۱۰
☐ (۴) اعداد گویا بین ۱ و ۲

۳ کدام یک از مجموعه‌های زیر تهی است؟

- ☐ (۱) اعداد صحیح بین ۲۰ و ۳۰ که بر ۱۴ بخش پذیرند.
☐ (۲) اعداد گویای اول
☐ (۳) اعداد اول مضرب ۱۰
☐ (۴) اعداد حسابی که طبیعی نیستند.

۴ مجموعه $\{a, b, \{a, b\}, \{b, a\}, \emptyset, \{\}\}$ چند عضو دارد؟

- ☐ (۱) ۳
☐ (۲) ۴
☐ (۳) ۵
☐ (۴) ۶

۵ کدام یک از مجموعه‌های زیر، درست نوشته شده است؟

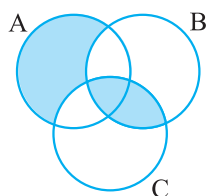
- ☐ (۱) $\{-2, -1, 0, 1\}$ = مجموعه اعداد صحیح بزرگ‌تر از ۲ و نابیش‌تر از ۲
☐ (۲) $\{\dots, 1, 2, \dots, 8\}$ = مجموعه اعداد طبیعی کوچک‌تر از ۹
☐ (۳) $\mathbb{R} - 0$ = مجموعه اعداد حقیقی مخالف صفر
☐ (۴) $\{0, 1, 2, \dots\}$ = مجموعه اعداد حسابی بزرگ‌تر از ۴-

درسنامه ۲

۶ اگر A مجموعه اعداد اول یک رقمی، B مجموعه اعداد فرد طبیعی و

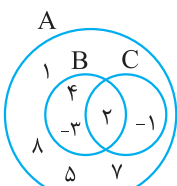
 $C = \{x \mid x \in \mathbb{Z}, 0 \leq x < 8\}$ باشد، در قسمت رنگی شکل مقابل چند عضو وجود دارد؟

- ☐ (۱) ۲
☐ (۲) ۳
☐ (۳) ۴
☐ (۴) ۵

۷ با توجه به شکل روبه‌رو، کدام گزینه درست است؟

- ☐ (۱) $-1 \notin A$
☐ (۲) $\{4, 7\} \subseteq B$
☐ (۳) $\{2\} \subseteq B$
☐ (۴) $\{2, -1\} \in C$

۸ اگر $A = \{\{a, \{a\}\}, a\}$ باشد، چه تعداد از روابط زیر درست هستند؟

- ☐ (۱) $\{a\} \in A$
☐ (۲) $\{a, \{a\}\} \subseteq A$
☐ (۳) $a \in A$
☐ (۴) $\{\{a\}\} \subseteq A$
☐ (۵) $\{a\} \subseteq A$

۹ اگر $A = \{1, \{1\}\}$ ، $B = \{\{\{1\}\}, \{1\}, \{1\}\}$ و $C = \{\{1\}, 1, \{\{1\}\}\}$ باشند، کدام گزینه نادرست است؟

- ☐ (۱) $A \subseteq C$
☐ (۲) $A \in B$
☐ (۳) $B \in C$
☐ (۴) $B \not\subseteq C$

درسنامه ۳

۱۰ از یک کلاس ۲۳ نفری، تعداد ۱۵ نفر عضو تیم فوتبال و ۱۳ نفر عضو تیم والیبال می‌باشند. با فرض آن‌که هر دانش‌آموز حداقل در یک تیم

عضو باشد، چند نفر فقط عضو تیم والیبال هستند؟

- ☐ (۱) ۳
☐ (۲) ۶
☐ (۳) ۸
☐ (۴) ۱۰

۱۱ اگر $A = \{x, \{x\}\}$ و $B = \{\{x, \{x\}\}\}$ باشد، کدام گزینه درست است؟

- ☐ (۱) $A \cap B = \{x\}$
☐ (۲) $A \cap B = \{\{x\}\}$
☐ (۳) $A \cap B = \emptyset$
☐ (۴) $A \cap B = B$

۱۲ اگر $A = \{1, \{\}\}$ و $B = \{\{\}, \{\}\}$ حاصل $B - A$ کدام است؟

- ☐ (۱) $\{\}$ ☐ (۲) $\emptyset$ ☐ (۳) B ☐ (۴) $\{\{\}\}$

۱۳ اگر A مجموعه اعداد طبیعی دو رقمی و $B = \{x \mid x = 3k, k \in A\}$ ، آنگاه مجموعه $A \cap B$ چند عضو دارد؟

- ☐ (۱) ۲۱ ☐ (۲) ۲۲ ☐ (۳) ۲۳ ☐ (۴) ۲۴

۱۴ اگر داشته باشیم: $A = \{1, 2, 5\}$ ، $B = \{3, 4, x\}$ ، $C = \{1, 2, 5, 6\}$ و $C - B = A$ ، مقدار x کدام است؟

- ☐ (۱) ۲ ☐ (۲) ۶ ☐ (۳) ۵ ☐ (۴) ۴

۱۵ اگر $A = \{x \mid x \in \mathbb{N}, \frac{12}{x} \in \mathbb{N}\}$ و $B = \{x^2 \mid x \in \mathbb{Z}, -1 < x \leq 3\}$ ، آنگاه تعداد اعضای مجموعه $(A - B) \cup (B - A)$ چند برابر تعداد

اعضای مجموعه $A \cap B$ است؟

- ☐ (۱) ۳ ☐ (۲) ۲/۵ ☐ (۳) ۲ ☐ (۴) ۳/۵

۱۶ اگر $A = \{2, 4, 6, 8\}$ ، $B = \{x \mid x \in \mathbb{N}, x < 5\}$ و C مجموعه اعداد اول یک رقمی باشد، آنگاه کدام مجموعه یک عضوی است؟

- ☐ (۱) $A - B$ ☐ (۲) $B \cap C$ ☐ (۳) $(B \cap C) - A$ ☐ (۴) $(A \cup B) - C$

۱۷ اگر $A = \{3n + 2 \mid n \in \mathbb{N}, n < 10\}$ و $B = \{2n + 5 \mid n \in \mathbb{Z}, n \leq 3\}$ دو مجموعه باشند، $n(A - B)$ کدام است؟

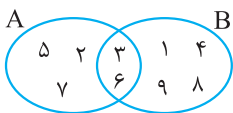
- ☐ (۱) ۷ ☐ (۲) ۶ ☐ (۳) ۵ ☐ (۴) ۴

۱۸ کدام عبارت نادرست است؟

- ☐ (۱) مجموعه $A - B$ زیرمجموعه مجموعه A است.
☐ (۲) اشتراک دو مجموعه A و B زیرمجموعه هر یک از دو مجموعه A و B است.
☐ (۳) اجتماع دو مجموعه $A - B$ و $B - A$ با مجموعه $A \cup B$ برابر است.
☐ (۴) هر یک از دو مجموعه A و B زیرمجموعه $A \cup B$ است.

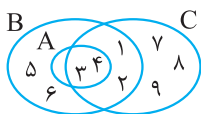
۱۹ اگر A زیرمجموعه B باشد، آنگاه کدام گزینه درست است؟

- ☐ (۱) $(A \cap B) \cup B = A$ ☐ (۲) $(A \cap B) \cup A = B$ ☐ (۳) $(A \cap B) \cup A = A$ ☐ (۴) $(A \cup B) \cap B = A$

۲۰ با توجه به شکل مقابل، اجتماع دو مجموعه $A - (A - B)$ و $B - (B - A)$ چند عضو دارد؟

- ☐ (۱) ۱ ☐ (۲) ۲ ☐ (۳) ۳ ☐ (۴) ۴

۲۱ با توجه به شکل مقابل، مجموعه $(A - B) \cup (C - A)$ چند عضو دارد؟

- ☐ (۱) ۳ ☐ (۲) ۴ ☐ (۳) ۵ ☐ (۴) ۶

۲۲ اگر A مجموعه اعداد طبیعی فرد یک رقمی و B مجموعه اعداد اول یک رقمی باشد، $A - B$ دارای چه تعداد زیرمجموعه است؟

- ☐ (۱) ۴ ☐ (۲) ۳ ☐ (۳) ۲ ☐ (۴) ۱

۲۳ کدام یک از احکام زیر، نادرست است؟

- ☐ (۱) $\mathbb{N} \cap \mathbb{W} = \mathbb{N}$ ☐ (۲) $\mathbb{W} - \mathbb{N} = \emptyset$ ☐ (۳) $\mathbb{N} - \mathbb{W} = \emptyset$ ☐ (۴) $\mathbb{W} \cup \mathbb{N} = \mathbb{W}$

۲۴ کدام یک از احکام زیر نادرست است؟

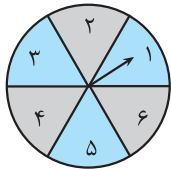
- ☐ (۱) $\mathbb{Z} \cup \mathbb{N} = \mathbb{Z}$ ☐ (۲) $\mathbb{Z} \cap \mathbb{Q} = \mathbb{Z}$ ☐ (۳) $\mathbb{W} - \{\emptyset\} = \mathbb{N}$ ☐ (۴) $\mathbb{Q} - \mathbb{Z} = \mathbb{N}$

۲۵ اگر $A = \{\emptyset, \{2\}\}$ و $B = \{\{\emptyset\}, 2\}$ باشد، تعداد زیرمجموعه‌های $A \cap B$ کدام است؟

- ☐ (۱) ۲ ☐ (۲) ۱ ☐ (۳) ۴ ☐ (۴) ۱۶

۲۶ هر یک از اعداد دو رقمی کوچک‌تر از ۴۰ را روی کارت‌های یکسان و به‌طور جداگانه می‌نویسیم و آن‌ها را درون کیسه‌ای قرار می‌دهیم. سپس یک کارت به‌طور تصادفی بیرون می‌آوریم. احتمال آن‌که عدد روی کارت مضرب ۵ باشد، کدام است؟

☐ (۱) $\frac{4}{15}$
☐ (۲) $\frac{7}{30}$
☐ (۳) $\frac{1}{6}$
☐ (۴) $\frac{1}{5}$

۲۷ عقربه‌ای مطابق شکل مقابل و به تصادف پس از به حرکت درآمدن روی یکی از ۶ ناحیه شکل می‌ایستد و عددی را نشان می‌دهد. چه قدر احتمال دارد عقربه عددی کوچک‌تر از ۳ را نشان دهد؟

☐ (۱) $\frac{1}{6}$
☐ (۲) $\frac{2}{3}$
☐ (۳) $\frac{1}{2}$
☐ (۴) $\frac{1}{3}$

۲۸ در جعبه‌ای ۳ مهره سفید، ۵ مهره سیاه، ۴ مهره زرد و ۲ مهره سبز وجود دارد. یک مهره به تصادف از درون جعبه بیرون می‌آوریم، احتمال آن‌که رنگ مهره نه سفید و نه زرد باشد، کدام است؟

☐ (۱) $\frac{1}{2}$
☐ (۲) $\frac{6}{14}$
☐ (۳) $\frac{8}{14}$
☐ (۴) $\frac{9}{14}$

۲۹ در یک خانواده با دو فرزند، احتمال آن‌که حداقل یکی از فرزندان دختر باشد، کدام است؟

☐ (۱) $\frac{3}{4}$
☐ (۲) $\frac{1}{2}$
☐ (۳) $\frac{1}{4}$
☐ (۴) $\frac{1}{3}$

۳۰ یک تاس را دو بار پرتاب می‌کنیم. احتمال آن‌که مجموع دو عدد رو شده برابر ۵ باشد، کدام است؟

☐ (۱) $\frac{1}{18}$
☐ (۲) $\frac{1}{12}$
☐ (۳) $\frac{1}{9}$
☐ (۴) $\frac{5}{36}$

۳۱ یک تاس را دو بار پرتاب می‌کنیم. احتمال آن‌که دقیقاً یکی از اعداد رو شده ۲ باشد، کدام است؟

☐ (۱) $\frac{11}{36}$
☐ (۲) $\frac{5}{18}$
☐ (۳) $\frac{1}{4}$
☐ (۴) $\frac{2}{9}$

۳۲ یک سکه و یک تاس را با هم پرتاب می‌کنیم. احتمال آن‌که سکه «پشت» و تاس عدد ۵ بیاید، کدام است؟

☐ (۱) $\frac{1}{3}$
☐ (۲) $\frac{1}{4}$
☐ (۳) $\frac{1}{12}$
☐ (۴) $\frac{1}{6}$

۳۳ درون کیسه‌ای ۳ مهره سفید با شماره‌های ۱ تا ۳ و در کیسه‌ای دیگر ۴ مهره سیاه با شماره‌های ۱ تا ۴ وجود دارد. از هر کیسه مهره‌ای به تصادف بیرون می‌آوریم. احتمال آن‌که شماره هر دو مهره کم‌تر از ۳ باشد، کدام است؟

☐ (۱) $\frac{1}{4}$
☐ (۲) $\frac{1}{3}$
☐ (۳) $\frac{1}{6}$
☐ (۴) $\frac{3}{4}$

پایان فصل ۱

۳ (۴ ۳ ۲ ۱)

گزینه (۱): عدد ۲۸ عددی صحیح بین ۲۰ و ۳۰ است و بر ۱۴ بخش‌پذیر می‌باشد. پس این مجموعه مخالف تهی است.
گزینه (۲): همه اعداد اول، گویا هستند. در واقع مجموعه اعداد گویای اول، همان مجموعه اعداد اول و در نتیجه مخالف تهی است.
گزینه (۳): مضارب طبیعی عدد ۱۰ عبارتند از ۱۰، ۲۰، ۳۰ و ... که هیچ کدام اول نیستند بنابراین این مجموعه تهی است.
گزینه (۴): عدد صفر، عددی حسابی است که طبیعی نمی‌باشد. پس این مجموعه نیز غیر تهی است.

۱ (۴ ۳ ۲ ۱)

در گزینه‌های (۱)، (۲) و (۳) بنابر سلیقه افراد می‌توان عضوهایی را مشخص کرد و یک مجموعه نیستند ولی در گزینه (۴) اعضای مجموعه به‌طور مجزا و منحصر به فرد مشخص است.

۲ (۴ ۳ ۲ ۱)

چهار عدد کوچک‌تر از ۱۰، یک مجموعه را تشکیل نمی‌دهد. زیرا اعضای آن کاملاً مشخص نیستند. مثلاً ممکن است فردی مجموعه {۱، ۲، ۳، ۴} و فرد دیگری مجموعه {۲، ۳، ۴، ۵} را در نظر بگیرد.

۴ ۳ ۲ ۱ ۴

در مجموعه‌ها، تکرار عضو بی‌تأثیر است و با توجه به این که دو عضو $\{a, b\}$ و $\{b, a\}$ یکسان و هم‌چنین $\emptyset$ و $\{\}$ یکی می‌باشند، بنابراین مجموعه به صورت $\{a, b, \{a, b\}, \emptyset\}$ درمی‌آید که یک مجموعه ۴ عضوی می‌باشد.

۴ ۳ ۲ ۱ ۵

گزینه (۱):

$\{-1, 0, 1, 2\}$ = مجموعه اعداد صحیح بزرگ‌تر از -2 و نابیش‌تر از 2

گزینه (۲): $\{1, 2, 3, \dots, 8\}$ = مجموعه اعداد طبیعی کوچک‌تر از 9

گزینه (۳): $\mathbb{R} - \{0\}$ = مجموعه اعداد حقیقی مخالف صفر

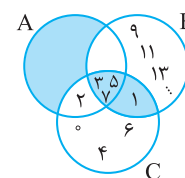
۴ ۳ ۲ ۱ ۶

ابتدا هر مجموعه را با اعضا مشخص می‌کنیم:

$A = \{2, 3, 5, 7\}$, $B = \{1, 3, 5, 7, 9, 11, \dots\}$

$C = \{0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7\}$

حال کافی است اعضای مجموعه‌ها را در نمودار ون و در محل مناسب بنویسیم:

با توجه به شکل، قسمت رنگی شامل ۴ عضو است.

۴ ۳ ۲ ۱ ۷

دقت کنید که:

$7 \notin B \Rightarrow \{4, 7\} \not\subseteq B$ و $\{2, -1\} \notin C$, $\{2, -1\} \subseteq C$

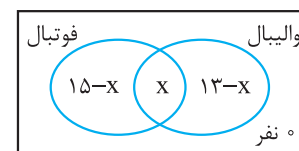
۴ ۳ ۲ ۱ ۸

روابط $\{a\} \subseteq A$ و $a \in A$ صحیح هستند.

۴ ۳ ۲ ۱ ۹

مجموعه $A = \{\{\}, \{1\}\}$ یک زیرمجموعه C است، بنابراین گزینه (۱) صحیح است. $A = \{\{\}, \{1\}\}$ عضو مجموعه B است، بنابراین گزینه (۲) صحیح است. هم‌چنین مجموعه C ، عضو $\{\{\}, \{1\}\}$ را ندارد، لذا $B \notin C$ و در نتیجه گزینه (۳) نادرست است. مجموعه B زیرمجموعه C نمی‌باشد، پس گزینه (۴) درست است.

۴ ۳ ۲ ۱ ۱۰

دانش‌آموزان کلاس

فرض کنیم که x نفر، هم عضو تیم فوتبال و هم عضو تیم والیبال باشند، با توجه به این که هر دانش‌آموز حداقل در یک تیم عضو است، داریم:

$$15 - x + x + 13 - x = 23 \Rightarrow 28 - x = 23 \Rightarrow x = 5$$

در نتیجه $13 - 5 = 8$ نفر فقط عضو تیم والیبال هستند.

۴ ۳ ۲ ۱ ۱۱

مجموعه‌های A و B هیچ اشتراکی با هم ندارند. دقت کنید که $A \in B$ می‌باشد اما $A \cap B = \emptyset$

۴ ۳ ۲ ۱ ۱۲

مجموعه B ، یک مجموعه یک‌عضوی است که $\{\{1\}\}$ عضو آن می‌باشد و این عضو در مجموعه A وجود ندارد، بنابراین: $B - A = B$

۴ ۳ ۲ ۱ ۱۳

ابتدا دو مجموعه A و B را با اعضایشان مشخص می‌کنیم:

$A = \{10, 11, 12, 13, 14, \dots, 99\}$

$B = \{x \mid x = 3k, k \in A\} = \{x \mid x = 3k, k = 10, 11, 12, \dots, 99\}$

$= \{30, 33, 36, \dots, 297\}$

در نتیجه $A \cap B$ ، مجموعه اعداد مضرب ۳ است که بزرگ‌تر یا مساوی ۳۰ و کوچک‌تر یا مساوی ۹۹ می‌باشند، یعنی:

$A \cap B = \{30, 33, 36, \dots, 96, 99\}$

$\downarrow \quad \downarrow \quad \downarrow \quad \downarrow \quad \downarrow$
 $3 \times 10 \quad 3 \times 11 \quad 3 \times 12 \quad 3 \times 32 \quad 3 \times 33$

$$\Rightarrow n(A \cap B) = (33 - 10) + 1 = 24$$

۴ ۳ ۲ ۱ ۱۴

طبق فرض، داریم:

$$C - B = A \Rightarrow \{1, 2, 5, 6\} - \{3, 4, x\} = \{1, 2, 5\} \Rightarrow x = 6$$

عدد ۶ باید در هر دو مجموعه باشد تا حذف شود.

۴ ۳ ۲ ۱ ۱۵

$A = \{x \mid x \in \mathbb{N}, \frac{12}{x} \in \mathbb{N}\} = \{1, 2, 3, 4, 6, 12\}$

$B = \{3^x \mid x \in \mathbb{Z}, -1 < x \leq 3\} = \{3^x \mid x = 0, 1, 2, 3\}$

$= \{3^0, 3^1, 3^2, 3^3\} = \{1, 3, 9, 27\}$

$A - B = \{2, 4, 6, 12\}$, $B - A = \{9, 27\}$

$$\Rightarrow (A - B) \cup (B - A) = \{2, 4, 6, 9, 12, 27\}, A \cap B = \{1, 3\}$$

بنابراین تعداد اعضای مجموعه $(A - B) \cup (B - A)$ ، برابر تعداد اعضای مجموعه $A \cap B$ است.

۴ ۳ ۲ ۱ ۱۶

داریم: $B = \{x \mid x \in \mathbb{N}, x < 5\} = \{1, 2, 3, 4\}$, $C = \{2, 3, 5, 7\}$

$A - B = \{6, 8\}$ و $B \cap C = \{2, 3\}$

در نتیجه:

$$(B \cap C) - A = \{2, 3\} - \{2, 4, 6, 8\} = \{3\}$$

$$(A \cup B) - C = \{1, 2, 3, 4, 6, 8\} - \{2, 3, 5, 7\} = \{1, 4, 6, 8\}$$

۴ ۳ ۲ ۱ ۱۷

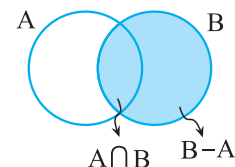
$A = \{3n + 2 \mid n \in \mathbb{N}, n < 10\} = \{5, 8, 11, 14, 17, 20, 23, 26, 29\}$

$B = \{2n + 5 \mid n \in \mathbb{Z}, n \leq 3\} = \{\dots, 3, 5, 7, 9, 11\}$

$$\Rightarrow A - B = \{5, 8, 11, 14, 17, 20, 23, 26, 29\} - \{\dots, 3, 5, 7, 9, 11\}$$

$$= \{8, 14, 17, 20, 23, 26, 29\} \Rightarrow n(A - B) = 7$$

۴ ۳ ۲ ۱ ۱۸

با توجه به نمودار ون مقابل، اجتماع دو مجموعه $A \cap B$ و $B - A$ برابر مجموعه B است.

۴ ۳ ۲ ۱ ۱۹

اگر $A \subseteq B$ باشد، آن‌گاه $A \cap B = A$ و $A \cup B = B$ خواهد بود، پس داریم:

$$\underbrace{(A \cap B) \cup B}_A = A \cup B = B, \quad \underbrace{(A \cap B) \cup A}_A = A \cup A = A$$

$$\underbrace{(A \cup B) \cap B}_B = B \cap B = B$$

۲۸ ۱ ۲ ۳ ۴

درون جعبه ۱۴ مهره قرار دارد. درون جعبه
 $۷ = ۵ + ۲$ مهره که نه سفید است و نه زرد، موجود است. پس
 سبز سیاه
 احتمال مطلوب برابر $\frac{۱}{۴} = \frac{۷}{۱۴}$ است.

۲۹ ۱ ۲ ۳ ۴

S: تمام حالت‌های داشتن دو فرزند
 $\Rightarrow S = \{(د, د), (د, پ), (پ, د), (پ, پ)\} \Rightarrow n(S) = ۴$
 A: حداقل یکی از فرزندان دختر
 $\Rightarrow A = \{(د, د), (د, پ), (پ, د)\} \Rightarrow n(A) = ۳$
 $\Rightarrow P(A) = \frac{n(A)}{n(S)} = \frac{۳}{۴}$

۳۰ ۱ ۲ ۳ ۴

تعداد تمام حالت‌های ممکن در پرتاب دو بار یک تاس $۶^۲ = ۳۶$ است.
 پس: $n(S) = ۳۶$
 A: پیشامدی که جمع دو عدد رو شده برابر ۵ است.
 $\Rightarrow A = \{(۱, ۴), (۲, ۳), (۳, ۲), (۴, ۱)\} \Rightarrow n(A) = ۴$
 $\Rightarrow P(A) = \frac{n(A)}{n(S)} = \frac{۴}{۳۶} = \frac{۱}{۹}$

۳۱ ۱ ۲ ۳ ۴

تعداد تمام حالت‌های ممکن در پرتاب دو بار یک تاس $۶^۲ = ۳۶$ است.
 لذا: $n(S) = ۳۶$
 A: دقیقاً یکی از اعداد رو شده ۲ باشد.
 $\Rightarrow A = \{(۱, ۲), (۲, ۱), (۳, ۲), (۲, ۳), (۴, ۲), (۲, ۴), (۵, ۲), (۲, ۵), (۶, ۲), (۲, ۶)\} \Rightarrow n(A) = ۱۰$
 $\Rightarrow P(A) = \frac{n(A)}{n(S)} = \frac{۱۰}{۳۶} = \frac{۵}{۱۸}$

۳۲ ۱ ۲ ۳ ۴

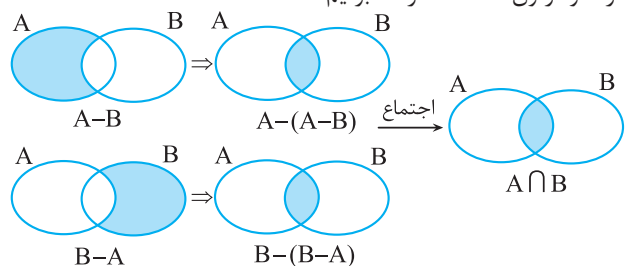
حالت‌های ممکن به صورت زیر است:
 $S = \{(۱, ۱), (۱, ۲), \dots, (۱, ۶), (۲, ۱), (۲, ۲), \dots, (۲, ۶), (۳, ۱), (۳, ۲), \dots, (۳, ۶), (۴, ۱), (۴, ۲), \dots, (۴, ۶), (۵, ۱), (۵, ۲), \dots, (۵, ۶), (۶, ۱), (۶, ۲), \dots, (۶, ۶)\}$
 $\Rightarrow n(S) = ۱۲$
 $A = \{(۵, ۱), (۵, ۲), \dots, (۵, ۶)\}$
 $\Rightarrow n(A) = ۱ \Rightarrow P(A) = \frac{n(A)}{n(S)} = \frac{۱}{۱۲}$

۳۳ ۱ ۲ ۳ ۴

تمام حالت‌های ممکن به صورت زیر است (عدد اول شماره مهره سفید و عدد دوم شماره مهره سیاه):
 $S = \{(۱, ۱), (۱, ۲), (۱, ۳), (۱, ۴), (۲, ۱), (۲, ۲), (۲, ۳), (۲, ۴), (۳, ۱), (۳, ۲), (۳, ۳), (۳, ۴)\} \Rightarrow n(S) = ۱۲$
 شماره هر دو مهره کمتر از ۳ باشد.
 $\Rightarrow A = \{(۱, ۱), (۱, ۲), (۲, ۱), (۲, ۲)\} \Rightarrow n(A) = ۴$
 $\Rightarrow P(A) = \frac{n(A)}{n(S)} = \frac{۴}{۱۲} = \frac{۱}{۳}$

۲۰ ۱ ۲ ۳ ۴

ساده‌ترین روش برای حل این سؤال، این است که ناحیه مورد نظر را در نمودار ون داده شده رنگ بزنیم:

با توجه به شکل بالا و شکل صورت سؤال، در ناحیه رنگ شده فقط دو عضو قرار دارد.

۲۱ ۱ ۲ ۳ ۴

ابتدا در نمودار ون داده شده ناحیه خواسته شده را رنگ می‌زنیم:
 توجه کنید که چون $A \subseteq B$ است، پس $A - B = \emptyset$ می‌باشد.
 و با توجه به شکل ۵ عضو در ناحیه سایه‌زده قرار دارند.

۲۲ ۱ ۲ ۳ ۴

ابتدا دو مجموعه A و B را با اعضایشان می‌نویسیم:
 $A = \{۱, ۳, ۵, ۷, ۹\} \Rightarrow A - B = \{۱, ۹\}$
 $B = \{۲, ۳, ۵, ۷\} \Rightarrow A - B = \{۱, ۹\}$
 $\Rightarrow ۲^۲ = ۴$ (تعداد اعضا) = تعداد زیرمجموعه‌ها

۲۳ ۱ ۲ ۳ ۴

می‌دانیم که:
 $W = N \cup \{۰\} \Rightarrow N \subseteq W$
 $W - N = \{۰, ۱, ۲, ۳, \dots\} - \{۱, ۲, ۳, ۴, \dots\} = \{۰\}$

۲۴ ۱ ۲ ۳ ۴

اگر $A \subseteq B$ ، آن‌گاه $A \cap B = A$ و $A \cup B = B$
 $N \subseteq W \subseteq Z \subseteq Q$

در مورد گزینه (۴) دقت کنید که $\frac{۱}{۲} \in Q - Z$ است اما $\frac{۱}{۲} \notin N$ پس این گزینه نادرست است.

۲۵ ۱ ۲ ۳ ۴

A و B هیچ عضو مشترکی ندارند، بنابراین:
 $A \cap B = \{\} \Rightarrow A \cap B$ تعداد زیرمجموعه‌های $۲^۰ = ۱$

۲۶ ۱ ۲ ۳ ۴

مجموعه همه حالت‌های ممکن به صورت $S = \{۱۰, ۱۱, ۱۲, ۱۳, \dots, ۳۹\}$ است که تعداد اعضای آن برابر $n(S) = ۳۰$ است.

A: پیشامدی که عدد روی کارت مضرب ۵ است.
 $\Rightarrow A = \{۱۰, ۱۵, ۲۰, ۲۵, ۳۰, ۳۵\}$
 $\Rightarrow n(A) = ۶ \Rightarrow P(A) = \frac{n(A)}{n(S)} = \frac{۶}{۳۰} = \frac{۱}{۵}$

۲۷ ۱ ۲ ۳ ۴

$S = \{۱, ۲, ۳, ۴, ۵, ۶\} \Rightarrow n(S) = ۶$
 A: عقربه عددی کوچک‌تر از ۳ را نشان دهد.
 $\Rightarrow A = \{۱, ۲\} \Rightarrow n(A) = ۲ \Rightarrow P(A) = \frac{n(A)}{n(S)} = \frac{۲}{۶} = \frac{۱}{۳}$